

3) система, заснована на формах і методах роботи з персоналом, яка охоплює показники: плинність кадрів, рівень кваліфікації персоналу, рівень трудової дисципліни, професійно-кваліфікаційну структуру, співвідношення виробничого й адміністративно-управлінського персоналу, соціальну структуру персоналу, рівномірність його завантаження, витрати на одного працівника, витрати на управління, соціально-психологічний клімат у колективі, привабливість праці і т. ін.

Виходячи із наведеного, можемо виділити основні засоби підвищення ефективності використання трудового потенціалу підприємства, а саме:

- засоби спрямовані на підвищення ефективної кадрової роботи: покращення укомплектованості штату та їх відповідності потребам; раціональних рух кадрів, формування ефективної системи ротации кадрів, визначення основних напрямів підвищення кваліфікації персоналу підприємства, застосування системи нормування та стандартизації праці, формування системного підходу та загальної стратегії розвитку трудового потенціалу;
- засоби направлені на покращення показників продуктивності та ефективності праці – формування взаємозв'язку між показниками ефективності праці на рівні окремого працівника та загалом по підприємству з матеріальними та соціальними засобами стимулювання праці;
- застосування ефективної системи матеріального стимулювання, що супроводжується підвищенням обсягу середньої заробітної плати до ринкового рівня та відповідним зростанням економічних показників діяльності підприємства;
- соціальний розвиток трудового потенціалу, що ґрунтується на застосуванні соціальних факторів стимулювання праці, створення позитивної атмосфери у колективі, мінімізації конфліктних ситуацій у робочому процесі, а також створення умов, що сприяють прояву індивідуально-кваліфікаційного потенціалу і професійних характеристик працівника;
- підвищення якості трудових ресурсів шляхом навчання та підвищення кваліфікації наявного персоналу, а також залучення нових висококваліфікованих спеціалістів, забезпечення стабільності складу колективу;
- покращення показників організаційної та управлінської діяльності, а саме використання постійної системи планування, підвищення ефективності оперативного планування, підвищення професійного рівня керівників та спеціалістів, раціональності оргструктури, забезпечення необхідної інформаційної бази, технологій управління та інше.

Висновки. Для реалізації загальної концепції стратегії управління персоналом необхідне розроблення комплексу заходів щодо визначення та розвитку стратегічного потенціалу підприємства. Причому цей комплекс заходів повинен містити: пропозиції щодо вдосконалення критеріїв і методів добору й розстановки кадрів; методики вдосконалення атестації кадрів, роботи з резервом на висунання, підвищення кваліфікації кадрів; пропозиції щодо структури заробітної плати і видів пільг з метою залучення, найму та закріплення працівника на підприємстві; методику оцінювання трудової діяльності працівників; рекомендації щодо вдосконалення організації й поліпшення умов праці (задоволення працівника своєю роботою, розширення обсягу і збагачення змісту праці, різноманітні комбінації грошових винагород, додаткових пільг та моральних стимулів); рекомендації щодо вдосконалення соціально-психологічного клімату в колективі; методи переміщення співробітників на посади з більшою або меншою відповідальністю, розвиток їхнього

професійного досвіду шляхом переміщення на вищі посади та складніші ділянки роботи.

Література

1. Блонська В.І. Матеріальне стимулювання праці персоналу як основний елемент мотивації праці / В.І. Блонська, Р.З. Розумійко // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2006. – Вип. 16.7. – С. 222-225.
2. Богдан Ю.М. Аналіз використання кадрового потенціалу підприємства / Ю.М. Богдан // Економічний вісник Донбасу : наук. журнал. – 2011. – № 1 (23). – С. 181-185.
3. Бортник В.А. Формування та ефективне використання кадрового потенціалу сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / В.А. Бортник. – К. : Вид-во Ін-ту аграрної економіки, 2010. – 19 с.
4. Безсмертна В.В. Стратегічне управління персоналом підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / В.В. Безсмертна – Луганськ, 2008. – 18 с.
5. Гармидер Л.Д. Содержание понятия кадрового потенциала предприятия в динамических условиях современной экономики / Л.Д. Гармидер // Бюллетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму : зб. наук. праць. – 2011. – № 1 (4). – С. 93-99.
6. Гнибіденко О.О. Соціально-економічний механізм ефективного використання та розвитку трудового потенціалу промисловості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.07 / О.О. Гнибіденко. – К., 2008. – 24 с.
7. Набока Р.М. Управління трудовим потенціалом на підприємствах легкої промисловості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / В.А. Бортник. – К. : Вид-во КНУТД, 2010. – 21 с.
8. Фоміних Т.О. Аналіз компонентної структури трудового потенціалу регіону / Т.О. Фоміних // Економічний вісник Донбасу : наук. журнал. – 2011. – № 2(24). – С. 58-62.

Блонская В.И., Лега О.М. Средства повышения эффективности использования трудового потенциала

Определены роль и место стратегического управления персоналом в формировании стратегии развития трудового потенциала предприятия. Охарактеризована структура социально-экономического развития трудового потенциала. Выделены основные средства повышения эффективности использования трудового потенциала предприятия.

Ключевые слова: трудовой потенциал, управление персоналом, эффективность использования трудового потенциала, развитие трудового потенциала.

Blonska V.I., Lega O.M. Means of improving the efficiency of labour potential

The role and place of strategic human resource management strategy in the development of labour potential of the enterprise. Characterizes the structure of socio-economic development of labour potential. The basic means of improving the efficiency of labour potential of the enterprise.

Keywords: labour potential, management, efficiency of the use of labour potential, development of labour potential, a personnel.

УДК 336.012.23:658.14

Мол. наук. співроб. О.А. Богуцька – Інститут економіки промисловості НАН України, м. Донецьк

АКТИВІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ У НАПРЯМКУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД

Запропоновано вирішення наукової проблеми активізації діяльності фінансових посередників та забезпечення на цій основі капіталізації підприємств реального сектору економіки. Визначено вплив фінансових посередників на капіталізацію під-

приємств у стабільних умовах та у період кризи. Розроблено науково-методичний підхід до оцінювання вартості позикового капіталу за участі фінансових посередників, що передбачає інтервальну вартісну оцінку трансакційних витрат.

Ключові слова: фінансові посередники, капіталізація підприємств, асиметричність інформації, трансакційні витрати, вартість капіталу.

Актуальність теми. Пошук ресурсів для забезпечення капіталізації підприємств у сучасних умовах передбачає активне використання механізмів фінансового посередництва. Функціонування суб'єктів господарювання в умовах обмеженої раціональності, неповноти інформації й нестачі спеціальних знань ускладнює проблеми формування джерел залучення капіталу. Це завдання вирішують фінансові посередники, функції яких полягають в акумулюванні й оптимальному розподілі капіталу в економіці шляхом спрямування в ті галузі, де він необхідний, і зменшенні асиметричності інформації і трансакційних витрат шляхом надання послуг щодо пошуку й ефективного розміщення капіталу.

Метою роботи є обґрунтування науково-методичних і практичних рекомендацій щодо розвитку фінансових посередників та забезпечення капіталізації підприємств.

Стан дослідження. Проблеми функціонування та розвитку інституту фінансового посередництва, його впливу на формування фінансових ресурсів підприємств, впливу асиметричності інформації і трансакційних витрат на функціонування фінансових посередників та нефінансових підприємств досліджено у роботах зарубіжних і вітчизняних науковців: Р. Коуза [1], С. де Куссерг [6], С.В. Лосева [7], У.Ф. Шарпа [9], Н.Ю. Брюховецької [1], І.П. Булеєва [2], В.П. Вишневецького [3], В.В. Корнєєва [5] та інших.

Постановка проблеми. Дослідженню діяльності фінансових посередників відводять важливе значення в економічній науці й практиці. Однак їх участь у фінансуванні підприємств розглядають, зазвичай, з позиції неокласичного підходу економічної теорії, що припускає повну раціональність поведінки й повноту знань економічних агентів, незалежність результатів їх діяльності від впливу зовнішніх факторів. Тому питання активізації діяльності фінансових посередників у напрямку забезпечення капіталізації підприємств потребують подальшого поглиблення та уточнення з урахуванням інституціональних особливостей економіки України та трансакційних витрат на ринках.

Виклад основних положень. На підставі дослідження з'ясовано, що в межах неокласичної економічної теорії підходи до визначення фінансових посередників мають макроекономічний характер, без урахування їх діяльності як інституціональних одиниць. Концепція нової мікроекономіки підприємства на основі інституціональної економічної теорії відмовилась від певних передумов: ідеальності ринку, повноти інформації, досконалої конкуренції й абсолютної раціональності агентів та спирається на тезу про те, що одержуваний результат залежить від моделі поведінки людини й умов, у межах яких вона функціонує. Це дає підстави для обґрунтування та аналізу фінансового посередництва з урахуванням асиметричності інформації й трансакційних витрат на ринках.

Під інститутом фінансового посередництва розуміємо систему правил, норм та обмежень, що дає змогу акумулювати та розміщати тимчасово

вільні кошти населення й суб'єктів господарювання. Фінансові посередники – це інститути, основною метою яких є акумулювання тимчасово вільних коштів населення й суб'єктів господарювання в обмін на власні зобов'язання та надання цих коштів у позику або продаж особам, які мають у них потребу, що сприяє зниженню трансакційних витрат учасників угоди та забезпеченню капіталізації підприємств за рахунок підвищення прозорості та публічності їх діяльності й підвищення їх кредитоспроможності, з одного боку, та залучення ресурсів в обіг – з іншого.

На підставі дослідження встановлено, що рівень впливу на забезпечення капіталізації підприємств в Україні банків і таких небанківських фінансових інститутів, як недержавні пенсійні фонди, страхові компанії й інститути спільного інвестування, є різним у періоди стабільного розвитку економіки й кризових явищ через зміну структури емісій цінних паперів в Україні. Для визначення впливу фінансових інструментів, що використовують фінансові посередники, на капіталізацію підприємств в Україні у період стабільного розвитку економіки розроблено економіко-математичну модель, результати аналізу часткових коефіцієнтів еластичності екзогенних змінних якої дали змогу ранжувати фактори за ступенем їх впливу на результуючу ознаку (табл. 1).

Табл. 1. Вплив фінансових інструментів у портфелях фінансових посередників на рівень капіталовкладень України в умовах стабільної економіки

Вхідні змінні регресійної моделі	Прогнозований приріст капіталовкладень, %
Довгострокові банківські кредити, надані в економіку України	0,388327
Акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком у портфелі банків	0,277139
Акції українських емітентів в активах небанківських фінансових інститутів	0,164109
Корпоративні облігації українських емітентів в активах небанківських фінансових інститутів	0,040562

В умовах фінансової кризи зменшилися обсяги коштів, які залучаються фінансовими посередниками, що є чинником зниження обсягів інвестицій в основний капітал. Внаслідок нейромережевого моделювання одержано прогноз приросту капітальних вкладень в Україні за умови збільшення значень кожного з досліджуваних фінансових інструментів на 1 % (табл. 2).

Табл. 2. Вплив фінансових інструментів у портфелях фінансових посередників на рівень капіталовкладень України в умовах кризи

Вхідні змінні нейромережевої моделі	Прогнозований приріст капіталовкладень, млн грн.
Довгострокові банківські кредити, надані в економіку України	3471,8
Корпоративні облігації українських емітентів в активах небанківських фінансових інститутів	1764,2
Акції українських емітентів в активах небанківських фінансових інститутів	991,0
Акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком у портфелі банків	76,4

Виконане дослідження з визначення впливу фінансових інструментів у портфелях фінансових посередників на капіталізацію підприємств дає змогу виявити пріоритети регулювання діяльності фінансових інститутів на макрорівні: у короткостроковій перспективі – збільшення обсягів довгострокового банківського кредитування інвестицій в основний капітал; у довгостроковій перспективі – створення умов для зниження трансакційних витрат специфікації і захисту прав власності та захисту від третіх осіб з метою збільшення емісії акцій українськими підприємствами, що дасть змогу задіяти невикористані фінансові ресурси країни не тільки банківськими, але й небанківськими посередниками і в такий спосіб збільшити інвестиції в основний капітал.

Використання підприємствами фінансових інструментів для залучення капіталу супроводжується витратами, що формують вартість капіталу та пов'язані як із використанням, так і з процесом його залучення – трансакційними витратами на пошук інформації, ведення переговорів, підготовку й укладання контрактів, запобігання опортунізму та захист прав власності суб'єкта господарювання. Дотепер склалися два підходи до вимірювання трансакційних витрат: кардиналістський та ординалістський. Перший підхід передбачає кількісну (вартісну) оцінку трансакційних витрат, другий – їх ранжування за ступенем значущості.

Ординалістський підхід загалом прийнятний для порівняння джерел залучення капіталу і вибору оптимального варіанта за критерієм мінімізації трансакційних витрат. Однак цей метод не дає змогу суб'єкту господарської діяльності оцінити вартість залучення капіталу з урахуванням трансакційних витрат у грошовому еквіваленті, що є необхідним для вибору способу фінансування з прийнятними витратами.

Дослідження підходів до вартісного оцінювання трансакційних витрат у межах кардиналістського підходу дало змогу стверджувати, що на сьогодні не існує загальноприйнятого методу їх розрахунку. Зарубіжні та вітчизняні вчені запропонували кілька методик вартісного оцінювання трансакційних витрат, що виникають у процесі руху фінансових потоків, які умовно можна поділити на два підходи. Перший підхід передбачає прогнозування трансакційних витрат на базі аналізу закономірностей для трансакцій, що регулярно повторюються [4; 10; 12]. Другий підхід передбачає розрахунок трансакційних витрат на основі їх вибірки з форм фінансової звітності підприємства після завершення звітного періоду [2, с. 112-127, 140-152; 8, с. 114-145]. Однак перший підхід не дає змоги оцінювати витрати для трансакцій, що відбуваються нерегулярно або одноразово, а другий не дає змоги оцінити трансакційні витрати, що мають ймовірнісний характер. Тому для оцінювання вартісного вираження окремих трансакційних витрат має сенс використання кардиналістського підходу, а для оцінювання ймовірності їх виникнення допустимо застосування ординалістського підходу.

Для розрахунку трансакційних витрат, що формують вартість капіталу, визначено етапи процесу їх кількісного оцінювання: перше – формування переліку можливих видів трансакційних витрат, пов'язаних із кожним джерелом залучення капіталу підприємства, що підлягають грошовій оцінці, а також факторів-сигналів, що свідчать про ймовірність їх виникнення; друге –

оцінювання можливих втрат у випадку настання несприятливих подій і виникнення ситуацій, коли потенційні трансакційні витрати можуть стати реальними витратами підприємства у формі співвідношення їх грошового оцінювання до суми позикового капіталу для кожного джерела залучення; третє – оцінювання ймовірності виникнення кожного виду трансакційних витрат для кожного джерела залучення позикового капіталу; четверте – визначення відносного оцінювання сумарної величини трансакційних витрат для кожного джерела залучення позикового капіталу.

За результатами дослідження розроблено науково-методичний підхід до оцінювання вартості залучення позикового капіталу за участю фінансових посередників, що, на відміну від існуючих, охоплює інтервальну вартісну оцінку трансакційних витрат із визначенням меж інтервалів на підставі виявлених факторів-сигналів, що свідчать про ймовірність виникнення трансакційних витрат підприємств. Узагальнена формула має такий вигляд:

$$k_{dc} = r_{dc}(1 - r_i) + \sum_{i=1}^m \frac{t_{cc}^{\max}{}_i + t_{cc}^{\min}{}_i}{2} (1 - r_i) + \\ + \sum_{j=1}^n \frac{t_{cp}^{\max}{}_j + t_{cp}^{\min}{}_j}{2} \pm \left(\sum_{i=1}^m \frac{(t_{cc}^{\max}{}_i - t_{cc}^{\min}{}_i)}{2} (1 - r_i) + \sum_{j=1}^n \frac{(t_{cp}^{\max}{}_j - t_{cp}^{\min}{}_j)}{2} \right),$$

де: k_{dc} – ціна позикового капіталу у вигляді банківського кредиту / облігаційної позики, %; r_{dc} – відсоткова ставка з кредит / купонна ставка за облігацією за весь термін позики, %; r_i – ставка податку на прибуток, %; m – кількість видів трансакційних витрат, що зменшують оподатковуваний прибуток підприємства; $t_{cc}^{\max}{}_i$ – максимальний рівень i -го виду трансакційних витрат, що зменшують оподатковуваний прибуток підприємства, %; $t_{cc}^{\min}{}_i$ – мінімальний рівень i -го виду трансакційних витрат, що зменшують оподатковуваний прибуток підприємства, %; n – кількість видів трансакційних витрат, що не зменшують оподатковуваний прибуток підприємства; $t_{cp}^{\max}{}_j$ – максимальний рівень j -го виду трансакційних витрат, що не зменшують оподатковуваний прибуток підприємства, %; $t_{cp}^{\min}{}_j$ – мінімальний рівень j -го виду трансакційних витрат, що не зменшують оподатковуваний прибуток підприємства, %.

Цій підхід дає змогу оцінити вартість залучення банківського кредиту та вартість облігаційної позики з урахуванням трансакційних витрат, що сприяє оптимізації прийняття рішень у процесі вибору джерел фінансування для забезпечення капіталізації підприємств за критерієм мінімізації витрат.

Висновки. Отже, з метою визначення пріоритетів стратегічного регулювання діяльності фінансових інститутів виявлено рівень впливу фінансових посередників і фінансових інструментів у їх портфелях на капіталізацію підприємств. Результати дослідження свідчать, що в період стабільного розвитку економіки України найбільший вплив на обсяг капіталовкладень чинили фінансові інструменти у портфелях банківських інститутів. В умовах кризи найбільш вагомим виявився вплив боргових фінансових інструментів. За результатами дослідження розроблено науково-методичний підхід до оцінювання вартості залучення позикового капіталу за участю фінансових посеред-

ників, який охоплює інтервальну вартісну оцінку трансакційних витрат із визначенням меж інтервалів на підставі виявлених факторів-сигналів, що свідчать про ймовірність виникнення трансакційних витрат підприємств. Цей підхід дає змогу оцінювати вартість банківських кредитів та облігаційних позик з урахуванням трансакційних витрат.

Література

1. Брюховецька Н.Ю. Методичний підхід до оцінки трансакційних витрат підприємств при залученні власного та позикового капіталу / Н.Ю. Брюховецька, О.А. Ігнатова, О.А. Богуща // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Проблеми економіки та управління. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2010. – № 668. – С. 229-234.
2. Булеев И.П. Управление транзакционными издержками в переходной экономике / И.П. Булеев. – Донецк : ИЭП НАН Украины, 2002. – 154 с.
3. Вишневский В.П. Современные подходы в теории банковского финансового посредничества / В.П. Вишневский, А.В. Матюшин, И.В. Анненков // Наукові праці Донецького національного технічного університету. – Сер.: Економічна. – Донецьк : Изд-во ДонНТУ, 2008. – Вип. 34-2 (138). – С. 12-22.
4. Зінченко Я.В. Трансакційні витрати формування та розвитку фінансового ринку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.01 – економічна теорія / Я.В. Зінченко. – Харків, 2004. – 20 с.
5. Корнеев В.В. Фінансові посередники як ін-ти розвитку : монографія / В.В. Корнеев. – К. : Вид-во "Основа", 2007. – 192 с.
6. де Куссерг С. Новые подходы к теории финансового посредничества и банковская стратегия / С. де Куссерг, Л.Н. Красавина // Вестник Финансовой Академии. – 2001. – № 1. – С. 35-47.
7. Лосев С.В. Эмиссия корпоративных ценных бумаг и транзакционные издержки: вопросы теории и практики : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.10 – финансы, денежное обращение и кредит / С.В. Лосев. – М. : Изд-во "Метро-Пресс", 2001. – 181 с.
8. Чеметов А.В. Повышение стоимости предприятия на основе реструктуризации бизнеса : дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.10 – финансы, денежное обращение и кредит / А.В. Чеметов. – Волгоград, 2004. – 178 с.
9. Шарп У. Инвестиции / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бэйли : пер. с англ. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 2001. – XII. – 1028 с.
10. Bencivenga V.R. Equity Markets, Transactions Costs, and Capital Accumulation: An Illustration / V.R. Bencivenga, B.D. Smith, R.M. Starr // The world bank economic review. – 1996. – Vol. 10, No. 2. – P. 241-265.
11. Coase Ronald H. The firm, the market, and the law / Ronald H. Coase. – Chicago : University of Chicago Press, 1990. – 226 p.
12. Rabinovitch R. Impact of Capital Controls and Transaction Costs on the Return Distribution of Dually Traded Securities: Evidence from Chile and Argentina / R. Rabinovitch, A. Cristina Silva, R. Susmel // CEMA Working Papers: Serie Documentos de Trabajo. – Buenos Aires. – 2000. – Vol. 171. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.ucema.edu.ar/publicaciones/download/documentos/171.pdf>.

Богущая О.А. Активизация деятельности финансовых посредников в направлении обеспечения капитализации предприятий: институциональный подход

Предложено решение научной проблемы активизации деятельности финансовых посредников и обеспечения на этой основе капитализации предприятий реального сектора экономики. Определено влияние финансовых посредников на капитализацию предприятий в стабильных условиях и в период кризиса. Разработан научно-методический подход к оценке стоимости заемного капитала при участии финансовых посредников, включающий интервальную стоимостную оценку трансакционных издержек.

Ключевые слова: финансовые посредники, капитализация предприятий, асимметричность информации, трансакционные издержки, стоимость капитала.

Bogutskaya O.A. Boosting the activity of the financial intermediaries in direction of providing the enterprises capitalization: the institutional approach

The thesis offers a solution of the scientific problem of boosting the activity of the financial intermediaries and providing the capitalization of the real economy enterprises on this basis. The influence of the financial intermediaries on enterprises capitalization in stable and crisis conditions is specified. A methodical approach to assessment of the loan capital cost with the assistance of the financial intermediaries including an interval cost-based estimation of transaction costs was developed.

Keywords: financial intermediaries, enterprises capitalization, information asymmetry, transaction costs, capital cost.

УДК 366

Проф. С.В. Васильчак, д-р екон. наук;
магістрант Н.В. Процикевич – Львівський ДУВС

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Розкрито сутність фінансової безпеки як основної складової економічної безпеки. Розкрито сутність управління фінансовою безпекою підприємства. Встановлено, що для забезпечення стабільної, ефективної діяльності суб'єкта господарювання процес управління його фінансовою безпекою повинен мати безперервний характер та бути невід'ємною частиною системи фінансового менеджменту.

Ключові слова: економічна безпека, фінансова безпека, управління фінансовою безпекою підприємства.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання значно зростає роль ефективного управління економічною безпекою підприємства, зокрема її фінансовою складовою. Фінансова безпека стосується не лише держави загалом, а й усіх галузей національного господарства, приватних підприємств, усього суспільства. Незабезпечення фінансової безпеки може призвести до катастрофічних наслідків: занепаду галузей, банкрутства підприємств і, зрештою, підризу системи життєзабезпечення держави з подальшою втратою її суверенітету.

Стан дослідження. В Україні і за рубежом проблемою фінансової безпеки займалися О.І. Барановський, В.В. Бурцев, О.Д. Васирик, М.Ю. Дмитрієва, М.М. Єрмошенко, Я.А. Жаліло, Н.П. Капустін, О.Ф. Новикова, Є.А. Олейников, Г.А. Пастернак-Таранушенко та інші. Вирішенню окремих аспектів забезпечення фінансової безпеки на рівні господарюючих суб'єктів приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні дослідники як О.В. Ареф'єва, І.О. Бланк, А.Е. Воронкова, С.М. Ілляшенко, Г.В. Задорожний, Г.В. Козаченко, Л.А. Костирко, В.П. Пономарьов, О.О. Терещенко, В.В. Шликов та ін.

Виклад основного матеріалу. В Україні вивчення проблеми управління фінансовою безпекою підприємства ведеться недостатньо та некомплексно, тому що основну увагу приділяють фінансовій безпеці на рівні держави та антикризовому управлінню на рівні підприємства. Останнє стає необхідним, коли підприємство вже опинилося у стані фінансової небезпеки. Головне ж полягає в тому, щоб не допустити цього. Тому мета дослідження – всебічне вивчення питань управління фінансовою безпекою підприємства.

Поняття "фінансова безпека підприємства" є синтезованим, яке інтегрує у собі важливі характеристики категорій "економічна безпека підпри-